

Asia: VN/32478/2021

Kaivosveron toteuttamista arvioivan työryhmän arviomuistio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen luonnonsuojeluliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainministeriölle kaivosveron toteuttamista koskevasta arviomuistiosta. SLL katsoo, että louhittujen mineraalien arvoon ja louhitun maa-aineksen määrään perustuva yhdistelmämalli kaivosverosta toteuttaisi parhaiten kaivosverolain, ekologisen verouudistuksen ja kiertotalouden tavoitteita. Vain kerran hyödynnettävissä olevista kaivannaisista tulisi kerätä kaivosyhtiöiltä veroja, jotka rahastoidaan jakamaan arvoa myös tuleville sukupolville ja kattamaan kaivostoimintaan väistämättä liittyviä ympäristöhaittoja.

Arviomuistiossa käsitellyistä malleista toteutumiskelpoisin olisi rojaliveromalli. Suomen luonnonsuojeluliitto pitää työryhmän näkemyksiä pääosin perusteltuina ja kannattaa metallimalmeihin kohdistuvan kaivosveron säätämistä arvorajalta. Muiden kuin metallimalmien kohdalla määrärajalta vaikuttaa perustellulta valinnalta. Kaivosveron tuotto tulisi ohjata valtiolle. Lainvalmistelu on aloitettava välittömästi ja vero saatettava voimaan vuonna 2023.

Suomen luonnonsuojeluliitto yhtyy Suomen Luontopaneelin näkemyksiin koskien kaivosveron mallia, tuotto-odotuksista ja suhdetta kaivostoiminnan aiheuttamien haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisyyn ja korvaukseen. SLL yhtyy erityisesti Luontopaneelin näkemykseen siitä, että jos kaivosveron ja maksujen avulla pyrittäisiin säätelemään ympäristöhaittoja, tulisi maksujen lähtökohtaisesti olla mahdollisimman hyvin linjassa aiheutetun haitan kanssa.

Lisäksi Suomen luonnonsuojeluliitto katsoo, että kaivosveron jatkovalmistelussa tulisi huomioida seuraavat asiat tarkemmin, jotta kaivosverolle asetetut tavoitteet toteutuvat.

1. Kaivosveron tavoiteena on, että yhteiskunnalle saadaan kohtuullinen korvaus uusiutumattomien luonnonvarojen käytöstä. Kohtuullisella korvauksella luonnonvarojen hallinnan luovuttamisella yhteiskunnalta elinkeinotoiminnalle voidaan tarkoittaa luonnonvarojen kestävä hallinnan näkökulmasta ainakin niitä kuluja, joita yhteiskunnalle syntyy luonnonvarojen käyttöön otosta, kuten kaivostoiminnasta ja menetettyjen luonnonvarojen korvaamisella vastaavilla luonnonvaroilla yhteiskunnan tarpeen mukaan. Kaivosveron jatkovalmistelussa tulisikin arvioida yhteiskunnan kohtuullisen korvauksen määrän arvioinnissa yhteiskunnan tarpeita kaivosmineraalien hyödyntämiselle pitkällä aikavälillä, jotta mineraalien luovuttamisen kohtuullista korvausta voidaan arvioida.

2. Kaivosveron tuottotavoitteessa tulisi huomioida myös luonnonvarojen käytön lisääntymisen vaikutus veron tavoitteen toteutumisen kannalta.

Yhteiskunnan kohtuullinen korvaus pienenee, jos maaperän kaivosmineraalien kaivaminen lisääntyy ja kaivosveron tuottotavoite ei kasva. Kaivostoiminnan aktiivisuuden lisääntyminen vähentää yhteiskunnan kaivosmineraaliomavaraisuutta ja heikentää yhteiskunnan mahdollisuuksia käyttää mineraaleja tulevaisuudessa yhteiskunnan tarpeen mukaan. Mineraaliomavaraisuuden heikentyessä jäljellä olevien mineraalivarantojen suhteellinen verotusarvo mineraaliyksikköä kohden tulisi olla suurempi kuin aikaisempi. Yhteiskunnan mahdollisuudet käyttää esimerkiksi ekologisesti kestävästi mineraalivarantoja heikkenivät, kun aikaisempaa harvempien mineraalivarantojen hyödyntäminen voi vaatia esimerkiksi kaivosten perustamista luonnonsuojelualueille, koska hyödynnettäviä mineralisaatiota ei ole käytettävissä enää vähemmän haittaa aiheuttavilla alueella. Edellisestä seuraa kaivostoiminnan aiheuttamien yhteiskunnallisten haittojen kasvua. Kohtuullisen korvauksen tavoitteen toteutuminen edellyttäisikin siten, että kaivosveron tuotto-odotus suhteutettaisiin arvioon yhteiskunnan lyhyen ja pitkän aikavälin mineraalitarpeista ja hyödynnettävien mineralisaatioiden saatavuuteen.

3. Jatkovalmistelussa kaivosveromallin valinnan vaikutusta tulisi arvioida myös kaivostoiminnan muihin edellytyksiin nähden, erityisesti kaivolupaharkinnan osalta. Rojaltiperustainen kaivosveromalli vaikuttaisi ainakin välillisesti kaivoslain 47 §:n mukaiseen kaivosluvan myöntämisedellytyksiin. Kaivoslain 47 §:n mukaan (kaivosmineraali)esiintymän tulee olla kooltaan, pitoisuudeltaan ja teknisiltä ominaisuuksiltaan hyödyntämiskelpoinen. Rojaltiperusteinen veromallin mukaisesti tulisi kaivosluvan myöntämisedellytyksiä arvioitaessa huomioida myös kaivosveron vaikutukset mineraaliesiintymän hyödyntämiskelpoisuuteen. Kaivoslain hallituksen esityksen (He 273/2009) sivun 102 mukaan: "Esiintymän kokoa ja pitoisuutta voidaan pitää riittävänä,

jos esiintymän hyödyntämisestä saatavat tulot kattavat käyttökustannukset ja takaavat vaadittavan tuoton esiintymän hyödyntämiseen sijoitetulle pääomalle." Jatkossa käyttökustannuksissa tulisi huomioida myös kaivosvero, jos kaivosveromalliksi valitaan rojaltiperustainen malli. Kaivoslain tavoitteiden näkökulmasta kaivosveron huomioiminen kaivosluvan edellytyksiä arvioitaessa toteuttaisi kaivoslain nykyistä tarkoitusta kaivosmineraalien hyödyntämisen suhteen. Kaivosveron huomiointi rajoittaisi kaivostoimintaa köyhimmiltä esiintymiltä, joiden ympäristöongelmat ovat myös suurimmat, koska köyhä esiintymä ei kata ympäristönsuojelun kustannuksia. Rojaltiperustainen kaivosveromalli (määrä tai arvo) tukisi eri kaivosveromalleista parhaiten kaivoslain tavoitteita luonnonvarojen säästävästä käytöstä ja kiellosta harrastaa kaivosmineraalien

tuhlausta ohjaamalla kaivostoimintaa taloudellisesti kestäville esiintymille, joiden hyödyntämisestä on mahdollista maksaa yhteiskunnalle kohtuullinen korvaus mineraalien käytöstä.

Lisätietoja

ympäristöjuristi Matti Kattainen puh. 044 778 5013

kaivoskoordinaattori Anna Pulkka puh +358444934508

Kattainen Matti
Suomen luonnonsuojeluliitto